

Učiteljski tovariš

Stanovsko političsko glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6 I. Rokopisov ne vračamo. Neprankiranih pism ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, dveke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3712

Za reorganizacijo prosvetne uprave.

Kakor je znano, pripravlja naša vlada reorganizacijo vse državne uprave. Pobudo za to je dal sam gospod ministrski predsednik. Po glasovih v dnevnem časopisju sodeč, se bo o tem temeljito razpravljalo že na jesenskem zasedanju državne skupščine, katera bo skličana v kratkem. V glavnem gre za to, da se vsa uprava postavi na nove temelje, ki bodo omogočili decentralizacijo sedanje centralistično urejene in ravno vsled tega počasne, okorne in tudi drage uprave. S pravilno reorganizacijo naj bi uprava pridobila na ekspektivnosti in se obenem približala ljudstvu, državljanom, katerim je prav za prav namenjena.

To namero vladajočih krogov moremo le toplo pozdravljati. Sedanj sistem je namreč tako kompliciran, počasen in vsled tega tudi drag, da nikakor ni prikladen za sedanji hitri tempo vsega javnega življenja. Ako se vreden in dober državni uradnik težko spozna, da brezhibno posluje, je vse težje to za navadnega državljanca, ki nima vpogleda v upravno poslovanje.

Vsled nepoznanja razmer in predpisov je ljudstvo dostikrat mnenja, da ga nalašč šikanirajo ter mu povzročajo nepotrebna pota in stroške. Navaden človek pa prenese to mržnjo od uprave na državo samo, ker sta mu oba pojma identična. Ako se torej izvrši dobra reorganizacija sedanje državne uprave, bo s tem odstranjen velik vzrok nezadovoljstva in bo v tem oziru prenehalo ono mučno zabavljanje, katerega lahko slišimo vsak dan, kar je posebno mučno. Marsikateri učitelj se trudi, da pojasni ljudem vse težkoče, ki se pojavljajo in poskuša potolažiti nevoljo.

Naše dnevno časopisje je o teh vprašanjih sicer že nekaj razpravljalo. Umestno in potrebno pa bi bilo več pri tako važnem vprašanju, ki se tiče nas vseh. Zakaj več glav — več misli, več oči — več vidu. Tudi se mi ne zdi prav, da v tem oziru molčimo tako trdovratno mi vsi, ki smo podrejeni prosvetni upravi. Zakaj, če se izvrši reorganizacija vse državne uprave, se bo ta reorganizacija prav gotovo dotaknila tudi našega šolstva in vseh onih, ki so z njim vsaj v neposredni zvezi. In naša želja je, da bi bila ta preosnova prav temeljita in seveda kolikor možno enostavna in dobra. Nobena panoga javnih institucij naj bi ne bila ovirana v svojem normalnem in naravnem razvoju po upravnem sistemu. Zakaj upravni sistem se mora prilagoditi potrebam ljudstva in njegovih ustanov.

Preozek je okvir tega članka, da bi se spuščal v podrobnosti. Zato se omejim za danes samo na nekatere glavne zadeve, ki so neobhodno potrebne reorganizacije.

Upravno poslovanje je oteženo s tem, ker je premalo enostavno in to je menda nje-

gova glavna hiba. Pri nas n. pr. ne zadostuje, če izjavi upravitelj kot upravni starešina s svojim podpisom in uradnim žigom o kaki učni osebi zadevo, da je taka in taka. Pa če prav to potrjuje uradno sreski in banovinski šol. nadzornik. Pri nas je veljaven edino in samo dokument. Pa ne samo dokument, ampak po vrhu mora biti še cela kopica pravilno overovljenih prepisov. Zakaj, čeprav so prepisi uradno ali pa sodno overovljeni, kljub temu mora biti zraven še original.

Druga velika hiba je v tem, da skoro že o vsaki, često tudi majhni in malenkostni zadevi odloča vrhovna instanca, t. j. ministrstvo, dasi bi take zadeve ne samo hitreje, ampak tudi boljše zamogle rešiti nižje instance, katerim so znane razmere in prilike, za katere je potrebna odločitev.

Pri reorganizaciji in decentralizaciji prosvetne uprave bo na vsak način potreba stremeti za tem, da bodo imele nižje instance nekaj več oblasti. Naši sreski šol. nadzorniki so pod sedanjim upravnim sistemom postali pisarniški organi, ki nimajo pri upravljanju šol svojega področja dovoljnega delokroga, dasi najbolj poznajo prilike in razmere v svojem okolišu. Radi tega se često dogajajo napake v upravi. Na ta način pride na posameznih šolah do nastavitve nadstevnih učnih oseb, med tem ko na drugih šolah primanjkuje često prav občutno in za dolgo dobo učiteljstva.

Mnogo neprimlik pa tudi nejasnosti v upravi pa tiči v tem, da še do danes nimamo pravilnika k zakonu o narodnih šolah. Tako si razne oblasti tolmačijo določbe zakona po svoje in pri tem je čisto lahko mogoče, da ga interpretirajo v napačnem smislu. S tem pa trpi enotnost, katero hoče uveljaviti zakon in za katero stremijo oblasti in bi bila ljuba tudi nam. Tako pa tavamo vsi v neki upravni negotovosti od danes do jutri in često ne vemo, pri čem smo. Pri tem pa često izpubljamo izpred oči glavne cilje in glavno delo šole ter pravi in jasni pregled resničnega stanja kljub nebroju raznih statistik.

Statistike so poglavje, o katerem bi bilo treba še posebej razpravljati. Zdi se mi, da so nam vse te statistike zameglile pogled in da smo ravno vsled statistik izgubili resnično in pravo evidenco, katero smo hoteli doseči z njimi.

Za danes naj te misli zadostujejo.

Glavno je, da se je to velevažno vprašanje vendar že enkrat načelo in se na njem tudi resnično dela. Sedaj imamo vsaj upanje, da končno vendar le pridemo na enostavnejši in našim razmeram primernejši upravni sistem, kateri naj bi bil državi v blagoslov, njenim organom in veselje, državljanom pa v korist. —ski.

Še h kritiki.

Naročniki Mladinske matice niso samo učenci nižjih razredov ljudskih šol, ampak so tudi učenci meščanskih in nižjih razredov srednjih šol. Matica mora nuditi vsem nekaj. Tudi starejšim učencem. In Kresnice so namenjene predvsem tem.

Odprite katerokoli šolsko berilo in nalezite na Prešerna, Aškercu, Gregorčiču. So to mladinski pesniki? Ne! Vendar jih mora mladina poznati. Pa zakaj ne bi smeli otrokom pokazati tudi največjih naših živečih umetnikov, n. pr. Zupančiča, V. Levstika, Preglja, Finžgarja, Bevka in druge, čeprav niso izključno mladinski pesniki in pisatelji?

O saj priznamo? Mladinska matica si prizadeva celotno, da bi ti mojstri naše besede čim več govorili naši mladini. Krik in vik vsled tega? Razumeti ta krik ni težko, le opravičiti se ne da.

»Kresnice« so po obsegu drobna knjižica. In ker smo imeli preveč rokopisov, je sklenil odbor Mladinske matice, naj bodo zastopani predvsem avtorji, ki so že izdali kakšno knjižico in so obenem tudi kdaj pisali za mladino v »Našem rodu«. Tega se je urednik natančno držal. Vsi avtorji, zastopani v »Kresnicah«, so že izdali samostojne zbirke in vsi so tudi pisali za mladino. Urednik ni napravil niti najmanjše izjeme, čeprav je moral zato odkloniti prispevke nekaterih svojih najljubših sotrudnikov. Tudi avtorji zbirke niso vsi zastopani, niso mogli priti vsi v »Kresnice«. Tu je zbral Ribičič pač po svojem okusu in brez dvoma, da je ta drugačen kot Zupančič in Vandotovi.

Da so izostala nekatera znana imena naših pisateljev, je žal tudi uredniku. Ali do teh ni bilo mogoče priti, ker nam niso bili znani njihovi naslovi, ali pa so odšli baš tiste dni (n. pr. Gruden) na zborovanje Penklubov na sever.

Sramota, da sta izostala Gangl in Slapšak, ne zadene urednika. Oba sta bila vabljenaa, a se nista mogla odzvati zaradi prevelikih zaposlenosti. Sploh pa je Slapšak — podpredsednik Mladinske matice in obenem član literarnega odseka, kjer aktivno sodeluje pri ocenjevanju rokopisov. Vsako cikanje torej na kakšno zastopanje je tu naravnost smešno. Človeku, ki šteje vrednost pisatelja menda po kilogramih pisanih rokopisov, je pač težko, dopovedati, da lahko piše tudi Mrzel za mladino, da je napisal celotno »modernd« Jarc nekaj prav lepih mladinskih pesmi, da je Pahor urejeval nekaj let »Novi rod«, ki je bil najboljši mladinski list, in je tudi sam prav pridno v njem sodeloval, da je napisal Klopčič mnogo mladinskih pesmi posebno za ameriške mladinske revije in da je dala tudi Kmetova mladini že marsikateri literarni biser. In prav tiste dni, ko je izšla ona slavna kritika, ki odreka Kmetovi sposobnost, da piše lahko za mladino, je sprejel »Vrtčev« urednik neko njeno daljšo stvar, ki bo izhajala v letošnjem letniku. Lep dokaz, kako malo dajo celotno »Vrtcu« na Vandotovo kritiko v »Slovenec«!

Tudi o kakem zastopavljanju Neprimorcev na račun Primorcev — o katerem namiguje Zupanc — ni govora. Njegove trditve ne drže. Od 88 strani, ki jih imajo »Kresnice«, je odmerjenih Primorcem 23. To je pa komaj dobra četrtina. Od 24tih avtorjev je 7 Primorcev. Pa če bi jih bilo tudi 8? Kaj bi se svet radi tega podrl?! Mar so Primorci go-bavci, ki bi jih bilo treba izločiti iz človeške družbe? Taka namigavanja ne delajo baš časti, pa naj bo kdorkoli. In takih namigavanj ni malo, posebno Vandotova ocena je natrpna z njimi.

Kako naj bo prepričan še kdo o Vandotovi dobrohotnosti, ko namiguje na pohujljivost in na revolucionarnost prispevkov v »Kresnicah«? Kako naj veruje kdo v kritiko-vo treznost, ko pravi o prispevkih, da so pretežki in takoj za tem, da so preplitki! Kdo naj veruje in v kritiko-vo doslednost, ko trdi, da je Rehar izrazil mladinski književnik, ki bi ga ne smeli prezreti, in istočasno piše, da

sta obe njegovi knjigi, ki jih je izdala Mladinska matica, slabi! Kdo naj zaupa še kritikovi logiki, ki se takole izraža: niti ena knjiga Mladinske matice ni nadpovprečna, če izzamemo dve! Kdo naj dá še kaj na recenzentovo trditev, ko ti zanikuje Zupančiča, Preglja, Lovrenčiča itd. in ti daje za vzgled Volca, Perka in druge. Kdo naj vidi slednjič še kaj resnosti v kritiki, ki pravi o Kunčiču,

Winklerju in Jezernikovi, da so najboljši, kar jih premore moderna (torej ne samo naša, ampak svetovna!) mladinska literatura! Kunčiča, Jezernikovo in Winklerja ne podcenjujemo, če se ne motimo, smo bili celotno prvimi, ki smo Winklerja uvedli v mladinsko literaturo, vendar pa smo uverjeni, da se tej drzni Vandotovi sodbi celotna trojica sama smeje prav od srca.

Šolska organizacija in administracija.

(F. Kadunec — Maribor.)

Učiteljski pripravniki morajo opraviti pri praktičnem učiteljskem izpitu tudi izpit iz šolske organizacije in administracije. Ker je potrebno, da so o gradivu tega izpita informirani, sem napisal naslednje vrstice: mnogokrat sem namreč slišal dosedaj na teh izpitih od kandidatov pritožbo, češ da niso bili o celi stvari obveščeni.

V petem letniku sedanjih učiteljskih šol je določena za administracijo tedensko samo ena učna ura. Vsled praznikov in počitnic moremo računati, da imamo za ta predmet v enem šolskem letu okoli 30 učnih ur na razpolaganje; to ni mnogo, ali ako je nastavnik praktičen človek, more tudi v tem času doseči lepe uspehe.

Cilj, ki ga zasledujemo pri poučevanju šolske organizacije in administracije, je, da učenci spoznajo v glavnih temeljih našo šolsko in prosvetno organizacijo, da se osposobe, da morejo in znajo samostojno opravljati in voditi uradno šolsko korespondenco, formulacije in knjige, ki so predpisane za šolo, in da morejo biti sploh zanesljivi in točni upravitelji naših narodnih šol.

Učiteljski kandidati in pripravniki se morajo seznaniti z organizacijo narodnih, srednjih in strokovnih šol, univerz, privatnih šol in zavodov drugih kulturnih institucij in društev. Znana jim mora biti organizacija spec. zavodov in šol za duševno in telesno abnormalno razvito dečo, manjšinskih šol in institucija zadužbin.

Samo ob sebi se razume, da morajo poznati organizacijo ministrstva prosvete, prosvetnega oddelka pri banovinah, sreza, občine, krajevnega šol. odbora itd. Dobro in točno pa mora poznati določbe zakona o narodnih šolah, njegovo praktično upravljanje in druge zakone in navedbe, ki se tičejo narodnih šol in učiteljstva. Kakor drugi uradniki, tako se

mora tudi učitelj seznaniti z vsemi glavnimi odredbami zakona o uradnikih.

Ako pa hoče pripravnik spoznati šolsko poslovanje in delo, naj prosí svojega upravitelja, da sme delati v njegovi pisarni dva do tri mesece; to mu bo pod dobrim vodstvom več pomagalo kot vse knjige. Tu bo videl, kako se delajo proračuni, obračuni, kako se adjustirajo različni službeni akti, kako se vodi arhiv, zapiski, prošnje, kako se sprejemajo in odpremljajo službeni dopisi itd.

Na prvi pogled izgleda, da je to gradivo precej obsežno. To bi tudi res bilo, ako bi se kandidati pripravljali in učili vse te določbe na pamet. Komisija v ministrstvu prosvete je pa imela pri sestavljanju novih učnih programov pred oči, da se morajo naši učiteljski kandidati učiti in delati pametno in praktično in ne mučiti se s pusto teorijo; spomin se ne sme preveč obremenjevati. Tudi mi, ki smo predavatelji in izpraševalci v različnih zadevnih komisijah, ne smemo dovoliti, da bi kandidati odgovarjali na naša vprašanja dobesečno po učnih pripomočkih, toda brez pravega razumevanja učne snovi.

Navodila za učenje in razumevanje tega predmeta bodo naši kandidati v Fleretovem »Zakonu o narodnih šolah«, ki ga je izdala Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Gotovo nobeni narodni šoli ne manjkajo Finkove »Zbirke važnejših novih naredb in odredb«. V njih moremo najti vse najvažnejše navedbe kronološko sestavljene. Zvesta tolmača bosta mlademu kandidatu tudi Hribskega »Šolski upravitelj« in »Ročni katalog«, ki ga izdaja vsako leto naša podvzetna »Učitelj. tiskarna«.

Omenil in podal sem najpotrebnejša navodila; opomniti pa moram še enkrat, da bo postal dober in spreten administrator le oni, ki se bo z dobro voljo in veseljem praktično udeleževal v zadevnem šolskem delu.

Šola in dom.

V nedeljo 9. t. m. se vrši ob 10. uri dop. v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani občni zbor tega mladega društva. Iskreno je želja, da se ga udeleže poleg staršev, za katere je društvo v prvi vrsti ustanovljeno, tudi vsi prijatelji šolske mladine in interesi na vzgojnih, učnih in šolsko-upravnih vprašanjih, ki posegajo vsak dan bolj pereče v življenje posameznikov in vse družbe.

Bo pa to društveni prvi redni občni zbor, na katerem naj se postavijo toliko idejno kolikor zgolj organizatorično trdni temelji za bodoče njegovo delo.

Vse naše čitatelje opozarjamo še s posebnim poudarkom na to važno zborovanje, ker smo mnenja, da spadata zlasti učitelji v vsakem momentu tja, kjer se razpravljajo vzgojni in šolski problemi in kjer se trudijo starši, sodelovati pri njihovi rešitvi s svojimi željami in izkustvi.

Poleg novo formuliranih pravil bo poročal na tem zboru direktor dr. Lončar o našem šolstvu. Ze samo to poročilo zasluži pozornost učiteljstva vseh šolskih kategorij, kajti poročevalec ima vsled svoje dolgoletne

prakse, in to na najvažnejših mestih naše šolske politike v zadnjih letih, vse pogoje, da nam poda živo in realno sliko našega vzgojstva, če ne upoštevamo niti dejstva, da je posvečal ves čas svojega delovanja največjo pozornost tudi vsem reformnim stremljenjem v inozemstvu.

Današnji težki časi stavijo na starše in šolo nove zahteve ter silijo vse prizadete činitele na resno razmišljanje, kako priti v okoliščinah poslabšanja na vseh področjih našega vzgojstva. Skrb za bodočo eksistenco možnost njihovih otrok mori roditelje čim dalje huje. Prav v zadnjem času se nujno množe njihove želje po reformi številnih nedostatkov v šolski in vzgojni praksi. Ze ta občni zbor društva »Šola in dom« bo postal roditeljem v tem pogledu pravi kažipot v njihovem nadaljnjem prizadevanju.

Zato ponovno prosimo cenjene tovariše učitelje, da stoje v tem težkem času roditeljem na strani ter jih z nasveti in dejanji podpirajo v njihovem skrbni polnem prizadevanju po boljši bodočnosti njihove in tudi naše mladine.

Mednarodna uradniška organizacija.

Mednarodna organizacija združuje največja strokovna združenja poglobitnih evropskih držav. — Včlanjene so uradniške organizacije iz Francoske, Nemčije, Švedske, Norveške, Švice, Grške, Avstrije, Poljske, Holandske, Češkoslovaške in raznih drugih evropskih držav. Do uveljavljanja sedanjega uradniškega zakona je bila tudi Jugoslavija po beograjskem Glavnem Savezu organizirana v tej mednarodni federaciji.

Vsako drugo leto se vrši glavni občni zbor, katerega se udeležujejo vse države. — Zadnji kongres se je vršil leta 1930. v Ženevi in se ga je udeležila tudi močna jugoslovenska delegacija. Tudi ljubljanska Zveza je bila zastopana z dvema odposlancema. Po zaključkih tega zborovanja bi se moral letos avgusta sestati kongres v Haagu na Holandskem.

Konec meseca marca se je sestal v Innsbrucku izvršni odbor Mednarodne uradniške federacije. Prisostvovali so vsi člani osrednjega odbora, razen tega pa tudi predsednik in tajnik tirolskega odbora avstrijske Državne zveze javnih uslužbencev. Seji je predse-

daval predsednik MUF, načelnik nemške rajhovske uradniške zveze, g. Falkenberg, tajniško poročilo o položaju je pa podal internacionalni tajnik g. Laurent, ki je poročal o položaju federacije, njenem gospodarskem stanju in o uspehih. Med temi je zlasti važna anketa o pokojninah, katero je federacija organizirala med svojimi članicami po raznih deželah. Odbor je sklenil, da se vse zbrano gradivo, ki je že strokovno obdelano, čimprej izda v posebni izdaji.

Sklenilo se je tudi, da se vrši IV. mednarodni kongres državnih in javnih uslužbencev meseca junija 1933 v Bruslju.

Za letošnje konferenco mednarodnega urada za delo v Ženevi, ki bo obravnavala vprašanje bolniške oskrbe javnih nameščenecv ter problem disciplinskega prava državnih uslužbencev, se je določil dnevni red. Sklenilo se je tudi, da federacija odpošlje senatu svobodnega mesta Gdanskega protest zaradi preganjanja uradniških organizacij. Ta protest se pošlje tudi Društvu narodov v Ženevi.

Končno je izvršni odbor soglasno sprejel na predlog nemškega odposlanca naslednjo resolucijo: